

GEBELİKTE YAKIN PARTNER ŞİDDETİNİN ANNE-BEBEK SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİLERİ: SİSTEMATİK BİR DERLEME

THE EFFECTS OF INTIMATE PARTNER VIOLENCE IN PREGNANCY ON MOTHER-BABY HEALTH: A SYSTEMATIC REVIEW

Eda YÜZÜGÜLER¹, Pınar IRMAK VURAL², Yeliz YILDIRIM VARIŞOĞLU³

¹ Arş.Gör., İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul

² Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul

³ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Atlas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İstanbul

Özet

Amaç: Bu çalışma gebelikte maruz kalınan yakın partner şiddetinin anne ve bebek sağlığına olumsuz etkilerini incelemek amacıyla yapılmaktadır.

Yöntem: Sistematik derleme niteliğindeki bu çalışmada; 2020-2022 yılları arasında Google Akademik, Pubmed, Scopus veritabanlarında "intimate partner violence, pregnancy, women health, postpartum" anahtar kelimeleri kullanılarak tarama yapılmıştır. Veri tabanlarına kayıtlı 4241 sonuca ulaşılmış, içerik açısından 45 çalışma incelenmiş ve 17 çalışma araştırmaya dahil edilerek sistematik olarak incelenmiştir.

Bulgular: Araştırmaya dahil edilen 17 çalışmanın 12'si kesitsel, 5'i kohort tasarım tipindedir. Araştırma kapsamına alınan kadınların %33.4'ü yakın partner şiddetine maruz kalmakta ve görülme sıklığı psikolojik, fiziksel ve cinsel şiddet olarak sıralanmaktadır. Gebelikte maruz kalınan yakın partner şiddetinin maternal sonuçları; depresyon, anksiyete, intihar düşünceleri, kronik ağrılar, doğumdan sonra emzirmeye geç başlama, uyku ve beslenme bozuklukları, gebelik ve doğum komplikasyonları, abortus ve artan sezaryen oranları olarak gözlemlenmektedir. Yenidoğan sonuçları ise; erken doğum, ölü doğum, intrauterin büyüme geriliği, düşük doğum ağırlığı, yenidoğan yoğun bakım ünitesine yatışı içermektedir.

Sonuç: Gebelikte maruz kalınan şiddet; anne-bebek morbidite ve mortalitesini etkileyen, gebelik ve doğum sonrası komplikasyonlara sebep olabilen, iyileşmeyi geciktiren ve tedaviye uyumu zorlaştıran bir durumdur. Bu bağlamda gebelik süresince yapılan antenatal bakımların sıklaştırılması, anne ile yapılan görüşmelerde detaylı anamnez ve fiziksel muayene ile risk faktörlerinin ve şiddet bulgularının saptanması, sosyal destek ve bireysel baş etme yöntemlerinin belirlenmesi, kadının güvenliğinin sağlanarak yardım alabilmesi için uygun birimlere yönlendirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yakın Partner Şiddeti, Gebelik, Kadın Sağlığı, Postpartum

Abstract

Aim: The aim of this study is to examine the negative effects of intimate partner violence during pregnancy on maternal and infant health.

Methods: In this study, which is a systematic review; Between 2020 and 2022, Google Scholar, Pubmed, Scopus databases were searched using the keywords "intimate partner violence, pregnancy, women health, postpartum". 4241 results registered in the databases were reached, 45 studies were examined in terms of content, and 17 studies were included in the research and systematically examined.

Results: The 17 studies included in the study, 12 were cross-sectional and 5 were cohort design type. 33.4% of the women included in the study are exposed to intimate partner violence and its incidence is listed as psychological, physical and sexual violence. Maternal consequences of intimate partner violence during pregnancy; depression, anxiety, suicidal thoughts, chronic pain, delayed start of breastfeeding after birth, sleep and nutrition disorders, pregnancy and birth complications, abortion and increased cesarean section rates are observed. Newborn results are; includes premature birth, stillbirth, intrauterine growth retardation, low birth weight, and hospitalization in the neonatal intensive care unit.

Conclusion: Violence experienced during pregnancy; It is a condition that affects mother-infant morbidity and mortality, can cause pregnancy and postpartum complications, delays healing and complicates compliance with treatment. In this context, it is necessary to increase the frequency of antenatal care during pregnancy, to determine risk factors and signs of violence through detailed anamnesis and physical examination in interviews with the mother, to determine social support and individual coping methods, and to direct the woman to appropriate units so that she can get help by ensuring her safety.

Keywords: Intimate Partner Violence, Pregnancy, Women Health, Postpartum

ORCID ID: E.Y., 0009-0008-3196-2575; P.I.V., 0000-0002-8070-2840; Y.Y.V., 0000-0002-6350-7218
Corresponding author: Eda YÜZÜGÜLER, İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi

E-mail: eda-yuzuguler@hotmail.com

Geliş tarihi/ Date of receipt: 12.05.2023

Kabul tarihi / Date of acceptance: 26.09.

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) kadına yönelik şiddeti; “cinsiyete dayanan, kadını inciten ve ona zarar veren, fiziksel, cinsel, ruhsal hasarla sonuçlanma olasılığı bulunan, toplum içerisinde veya özel yaşamda kadına baskı uygulanması ve kadının özgürlüğünün keyfi olarak kısıtlanmasına yol açan her türlü davranış” olarak tanımlamaktadır (1). Yaşamları boyunca her 3 kadından biri, yaklaşık 736 milyon kadın, yakın partneri ya da partneri olmayan biri tarafından şiddet görmektedir (2). Yakın partner şiddeti küresel bir halk sorunu ve esasında insan hakları ihlalidir (3). Özellikle düşük ve orta gelirli ülkelerde gittikçe artan bir kamuoyu sorunudur (4). DSÖ verilerine göre 15-49 yaş arasında yaşam boyu kadına şiddet prevalansının en yüksek gözlemlendiği ülkeler sırasıyla; Kiribati (%53), Fiji (%52), Papua Yeni Gine (%51) iken prevalansın en düşük seyrettiği ülkeler ise sırasıyla; Singapur (%11), Filipinler (%14) ve Küba (%14) olduğu saptanmıştır (5). Ek olarak kadına şiddetin Türkiye’ye yansımalarına bakılacak olursa; Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) 2019 yılı verilerine göre erkeklerden fiziksel veya cinsel şiddet gören kadın oranı %38 olarak saptanmıştır. Bu bağlamda ülkemizde neredeyse 10 kadından 4’ünün şiddete maruz kaldığı gözlemlenmektedir (6).

Yakın partner şiddeti; kadına yönelik en yaygın şiddet türlerinden biri olarak fiziksel saldırganlık, cinsel zorlama, psikolojik taciz ve kontrol edici davranışlar dahil olmak üzere, yakın bir partnerin veya eski partnerin fiziksel, cinsel veya psikolojik zarara neden olan davranışlarını ifade etmektedir (2).

Fiziksel şiddet; kadına tokat, tekme, yakıcı bir madde ile yakma, kesici delici aletlerle yaralama, sağlıksız koşullarda yaşamaya mecbur bırakma gibi eylemleri içermektedir. Psikolojik şiddet; kadına bağırma, hakaret, tehdit etmek, baskı kurma, küçük düşürme, kadının sosyal yaşamına, giysilerine, nereye gideceğine karışma, kadının kendini geliştirmesine engel olmak, çalışmasına izin vermemek gibi eylemleri kapsamaktadır.

Bir diğer şiddet türü olan cinsel şiddet ise; kadına istemediği yerde istemediği şekilde baskı ya da güç kullanarak cinselliğe zorlamak, cinsel organlarına zarar vermek, istemediği halde çocuk sahibi olmaya ya da kürtaja zorlamak gibi eylemlerden oluşmaktadır (7).

Şiddetin her türüsü, kadını hem fiziksel hem de ruhsal olarak olumsuz yönde etkiler (2). Günlük yaşamında yakın partner şiddetine maruz kalan kadının gebelik sürecinde de şiddete maruz kalmasının kaçınılmaz olduğu düşünülmektedir (8). Gebelikte maruz kalınan şiddet, yalnızca kadın sağlığını etkilemekle kalmaz, aynı zamanda doğacak çocukların sağlığını ve gelişimini olumsuz yönde etkiler (8). Gebelik süresince maruz kalınan şiddet; düşük, ölü doğum, gecikmiş doğum öncesi bakım, erken doğum, fetal yaralanma, düşük doğum ağırlıklı ya da gebelik yaşına göre küçük bebek ve anne ölümleriyle ilişkilendirilebilir. Ek olarak yakın partner şiddeti, kadınların kontrasepsiyon kullanma yeteneğini doğrudan etkiler ve bu durum birçok istenmeyen gebelik ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar ile sonuçlanabilir (9,10). Sonuç olarak yakın partner tarafından maruz kalınan şiddet; kısa ve uzun vadede kadınlar üzerinde ciddi oranda fiziksel, zihinsel, cinsel ve üreme sağlığı sorunlarına neden olmaktadır. Aynı zamanda çocuklarının sağlık durumu ve esenliği de etkilenmektedir.

Bu çalışma kapsamında literatür taraması yapıldığında gebelik döneminde yakın partner şiddetinin etkileriyle ilgili çalışmaların yetersiz olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda gebelik döneminde yakın partner şiddetinin anne ve bebek sağlığına ilişkin olumsuz etkilerini incelemeye yönelik yapılan çalışmaları analiz etmek ve sonuçlarını karşılaştırmak amacıyla bu çalışma planlanmıştır.

Araştırma soruları

Literatür taramayı yönlendiren araştırma soruları;

1. Gebelikte maruz kalınan yakın partner şiddetinin prenatal, perinatal ve postnatal etkileri nelerdir?

2. Gebelikte maruz kalınan yakın partner şiddeti fetüs ve yenidoğan sağlığını nasıl etkilemektedir?

GEREÇ YÖNTEM

Araştırmanın tipi

Araştırma tasarımı sistematik derleme olarak planlanmıştır.

Araştırmanın amacı

Bu çalışmada gebelikte yakın partneri tarafından şiddete maruz kalmanın anne ve bebek sağlığına etkilerinin sistematik literatür incelemesi yapılması amaçlanmıştır.

Veri toplama araçları

Literatür taraması 2020-2022 yılları arasında yayınlanmış çalışmaları içeren Google Akademik, Pubmed, Scopus veritabanlarında yapılmıştır. Çalışmanın anahtar kelimeleri; intimate partner violence, pregnancy, women health, postpartum olarak belirlenmiştir. 2020-2022 yılları arasında anahtar kelimeler kullanılarak yapılan çalışmada öncelikle konu ile alakalı başlığa sahip yayınlar geriye dönük olarak incelenmiştir. Başlığından içeriği hakkında net bilgi edinilemeyen çalışmalar özet içeriğine göre araştırmaya dahil edilmiştir.

Araştırmaya dahil etme kriterleri

Bu sistematik derlemenin dahil edilme kriterleri gebelikte yakın partneri tarafından şiddete uğrayan kadınlarda anne ve bebek sağlığına yönelik olarak son 2 yılda yapılmış, tam metnine erişilebilen, yayın dilinin İngilizce olduğu orijinal araştırma makaleleri olarak belirlenmiştir. Dışlama kriterleri ise gebelikte yakın partner şiddetine uğrayan kadınlarda anne ve bebek sağlığına yönelik olarak yapılmış derleme makaleler ve olgu sunumları olarak belirlenmiştir. İlgili anahtar kelimeler veri tabanları üzerinde arandığında 4241 sonuca ulaşılmıştır.

Birinci incelemede başlık ve içerik uyumu ile çalışma kapsamı değerlendirilmiş olup, tekrarlanan çalışmalar (436), Dili İngilizce dışında olan çalışmalar (129), araştırma makalesi dışında kalan (derleme, olgu/vaka sunumu gibi) (452), başlık olarak benzer ancak içeriği dahil edilme kriterlerine uymayan (3065) çalışmalar dışlanmıştır. İlk inceleme sonrası ulaşılan 45 çalışma ayrıntılı incelendiğinde tekrar eden (13), kapsam dışı (11), ve tam metnine erişilemeyen (4) çalışmalar dahil edilmeyerek araştırma kapsamına 17 çalışma alınmış ve araştırma basamakları PRISMA akış şemasında (Tablo 1) gösterilmiştir.

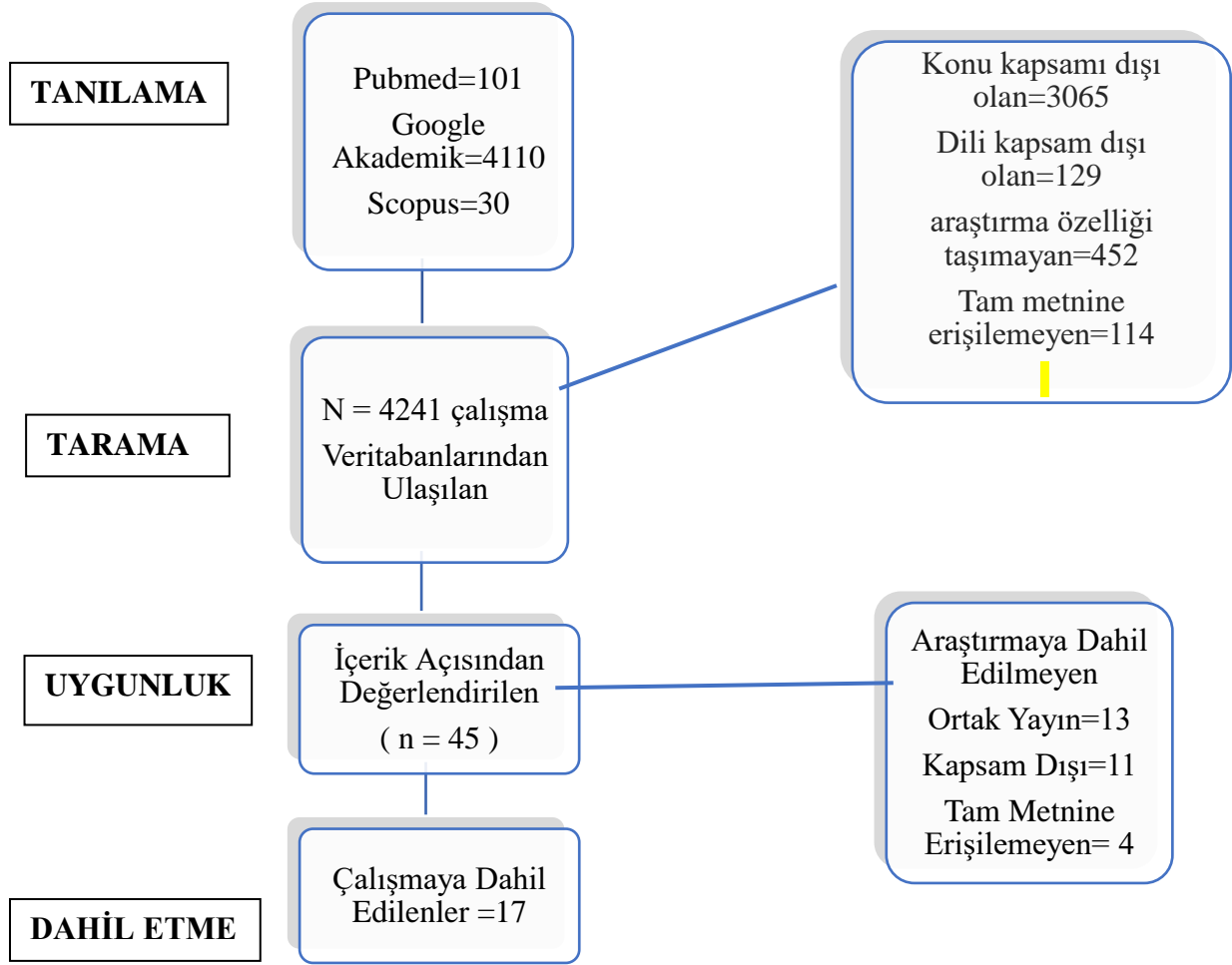
Verilerin değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistiksel yöntemler kullanılarak, verilerin sayı ve yüzdelerle dağılımları yapılmıştır.

BULGULAR

Bu sistematik derleme çalışmasında 2020-2022 yılları arasında gebelikte yakın partneri tarafından şiddete uğramış kadınlarda maruz kalınan şiddetin anne ve bebek sağlığına olumsuz etkilerini incelemek amacıyla konuya ilişkin yayımlanmış makalelerden 17'si incelemeye alınarak eleme kriterleri Şekil 1'de gösterilmiştir.

Dahil edilme kriterlerine uyan 17 çalışmaya ait yazar, yıl, yer ve örneklem, çalışmanın türü ile elde edilen sonuçlar ise Tablo 2'de ele alınmıştır. Konu ile alakalı olarak yayımlanmış makalelerin 12'sinin kesitsel, 5'inin kohort tasarım tipinde olduğu gözlemlenmiştir. İnceleme kapsamına alınan 17 çalışmada toplam 14.029 kadın yer almıştır. İnceleme kapsamına alınan 14.029 kadının 4687'sinin (%33.4) yakın partner şiddetine maruz kaldığı belirtilmiştir.

Şekil 1. Sistematik derleme prisma akış şeması

Tablo 2. İncelemeye alınan araştırmaların özellikleri

Yazar	Ülke	Araştırma Tipi	Örneklem	Bulgular
Kebede ve ark. (2022)	Etiyopya	Kesitsel Çalışma	Postpartum 704 kadın	-Yakın partner şiddeti (%48.9), zihinsel sağlık sorunları ve postpartum depresyon ile ilişkilendirilmiştir (11).
Abujilban ve ark. (2022)	Ürdün	Kesitsel Çalışma	Postpartum 223 kadın	-Yakın partner şiddeti %30 olarak belirlenmiştir. -Gebelikte fiziksel şiddete maruz kalan kadınların gebeliğe bağlı hipertansiyon, sezaryen, doğum sırası ve sonrasında daha fazla ağrı kesici ve aşırı ilaç kullanımının yüksek olduğu bulunmuştur (12).
Dang ve ark. (2022)	Vietnam	Kohort Çalışması	3.Trimester 150 gebe	-Gebelikte maruz kalınan duygusal ve fiziksel şiddetin, postpartum depresyon riskini artırdığı belirlenmiştir (13).
Alhalal ve ark. (2022)	Suudi Arabistan	Kesitsel Çalışma	Gebe ya da postpartum 6 hafta içinde olan 684 kadın	-Yakın partner şiddeti %28.9 olarak belirlenmiştir. -Toplam yakın partner şiddetindeki her bir birimlik artışın erken doğum, vajinal kanama, dehidratasyon, gestasyonel diyabet, idrar yolu enfeksiyonu, spontan abortus ve IUGG oluşma olasılığını önemli ölçüde artırdığı belirlenmiştir (14).
Ashenafi ve ark. (2021)	Etiyopya	Kesitsel Çalışma	Postpartum 3015 kadın	-Yakın partner şiddeti %30.5 olarak saptanmıştır. -Gebelikte fiziksel şiddete maruz kalan kadınlar arasında postpartum depresyon prevalansı, maruz kalmayanlara oranla 1,98 kat daha yüksek bulunmuştur. -Gebelikte psikolojik şiddete maruz kalmanın postpartum depresyon prevalansını 1.79 kat artırdığı bulunmuştur (15).
Okunola ve ark. (2021)	Nijerya	Prospektif Kohort Çalışması	Antenatal bakım için başvuran 363 kadın	-Yakın partner şiddetinin %15.4 olduğu, şiddete maruz kalan kadınlarda erken doğum, ölü doğum ve yenidoğan yoğun bakım ünitesine kabul riskinin anlamlı derecede daha yüksek olduğu saptanmıştır. (16).
McKelvie ve ark. (2021)	Vanuatu	Kesitsel Çalışma	Doğum öncesi kliniğe başvuran 192 kadın	-Yakın partner şiddeti mağduru 80 kadının daha kötü genel sağlık, daha yüksek düzeyde psikolojik sıkıntı ve intihar düşüncesi yaşadığı bulunmuştur (17).
Creech ve ark. (2021)	USA	Retrospektif Kohort Çalışması	Doğum bakımı yardımcı alan 442 kadın	-Yakın partner şiddeti yaşayan 62 kadında yaşam boyu depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete, duygudurum bozuklukları, bipolar bozukluk, yeme bozuklukları görülme oranı daha fazla bulunmuştur (18).
Afkhamzadeh ve ark. (2021)	İran	Prospektif Kohort Çalışması	18-35 yaş arası olup gebelik haftası <24 olan evli 1080 kadın	-Şiddete maruz kalan gebelerde (%40.1) erken doğum, düşük doğum ağırlığı, erken membran rüptürü, intrauterin büyüme geriliği, prenatal mortalite, plasental dekolman oluşumu anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur (19).
Tran ve ark. (2020)	Bangladeş	Kesitsel Çalışma	6 aydan küçük bebeği olan 2000 anne	-Şiddete maruz kalan kadınların (%49.7) yaygın olarak baş ağrısı, iştahsızlık, kötü uyku ve günlük aktivitelerden zevk almada zorluk yaşadıkları belirlenmiştir. Ayrıca şiddet mağduru annelerin emzirmeye başlama olasılığı daha düşük bulunmuştur (20).

Tablo 2.Devamı. İncelemeye alınan araştırmaların özellikleri

Yazar	Ülke	Araştırma Tipi	Örneklem	Bulgular
Magnusson ve ark. (2020)	Tanzanya	Kesitsel Çalışma	Gebelik haftası <24, yaşı>18 olan gebeler	-Şiddete maruz kalan kadınlarda (%29.6) yüksek düzeyde depresyon belirtileri bildirme riski üzerinde anlamlı etkisi olduğu bulunmuştur (21).
Akaba ve ark. (2020)	Nijerya	Kesitsel Çalışma	349 post partum kadın	-Kadınların %29.2'sinin son 1 yıl içerisinde yakın partner şiddeti yaşadığı, %17.2'sinde gebelik komplikasyonu olduğu belirlenmiştir. -Komplikasyonların %33.4'ü gebeliğe bağlı hipertansif bozukluklar, %14.9'u antepartum kanama, %3.3'ü doğum sonu kanamadır (22).
Hou ve ark. (2020)	Çin	Kohort Çalışması	Perinatal dönemde takip edilen 813 gebe	-Çalışmaya katılan 813 kadından 90'mın son 1 yılda yakın partner şiddeti yaşadığı ve şiddete maruz kalan gebelerin perinatal depresyon semptomlarını artırdığı belirlenmiştir (23).
Necho ve ark. (2020)	Etiyopya	Kesitsel Çalışma	Postpartum 4 hafta içinde bakım hizmetleri kaydı olan 378 kadın	-Çalışmaya katılan kadınların %2.8'inin yakın partner şiddeti yaşadığı belirlenmiştir. -Şiddet yaşayan kadınların %23'ünün gebelik sırasında; %67.8'inin doğum sonrası depresyon yaşadığı belirlenmiştir (24).
Gebreslasie ve ark. (2020)	Etiyopya	Kesitsel Çalışma	Doğum yapan 647 kadın	-Gebelikte şiddete maruz kalma oranı %7.3 olarak belirlenmiştir. -Gebelikte şiddet ve ölü doğum arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu (%3.6) saptanmıştır. -Düşük doğum ağırlığı da ölü doğumla önemli ölçüde ilişkili (16.7 kat daha fazla riskli) bulunmuştur (25).
Manongi ve ark. (2020)	Tanzanya	Kesitsel Çalışma	Doğum öncesi bakıma katılan 1116 gebe	-Çalışmaya katılan kadınların %38.8'i gebelikleri boyunca en az bir şiddet türüne maruz kaldığını belirtmiş ve %11,5'inin depresyon belirtileri yaşadığı gözlenmiştir. (26).
Ayele ve ark. (2020)	Etiyopya	Kesitsel Çalışma	Doğum öncesi bakıma katılan 860 gebe	-Gebeliğinde yakın partner şiddeti yaşayan kadınlarda depresyon yaygınlığı %35 bulunmuştur ve doğum öncesi depresyonun yüksek prevalansı; fiziksel istismar, sosyal destek eksikliği ve alkol kullanımı ile yüksek oranda ilişkili olduğu saptanmıştır (27).

Çalışmalarda örneklemin en fazla 3015 en az 113 kişiden oluştuğu görülmüştür (15,13). Araştırmaların yürütüldüğü yerler sırasıyla; Etiyopya (11,15,24,25,27), Tanzanya (21,26), Nijerya (16,22), Ürdün (12), Bangladeş (20), Çin (23), Vanuatu (17), USA (18), İran (19), Vietnam (13), Suudi Arabistan (14)'dir.

Çalışmalar incelendiğinde gebelikte yakın partner şiddetine maruz annelerde meydana gelen olumsuz etkiler Grafik 1'de gösterilmiştir.

Şiddetin Anne Sağlığına Etkileri

Dahil edilen araştırmalar çerçevesinde gebelik sırasında şiddete maruz kalmanın anne sağlığına etkilerine ilişkin incelemeye alınan 17 çalışmanın %58.8'inde (n=9) şiddete maruz kalan kadınlarda depresyon riskinin arttığı belirlenmiştir. Çalışmaların içeriği incelendiğinde; gebelik sırasında psikolojik, fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalmanın perinatal ve postpartum depresyon riskini artırdığı belirlenmiştir (23, 26).

Yapılan benzer bir çalışmada; gebelik sırasında şiddete maruz kalmanın; yaşam boyu depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete, duygudurum bozuklukları, bipolar bozukluk, yeme bozuklukları görülme oranını artırdığı bulunmuştur (18).

Anne sağlığına ilişkin diğer etkiler incelendiğinde; değerlendirilen 17 çalışmanın %23.5'inde (n=4) gebelikte sırasında şiddete maruz kalan kadınlarda gebeliğe bağlı komplikasyonların meydana geldiği saptanmıştır (Grafik 2). Bu komplikasyonlar; gebeliğe bağlı hipertansif bozukluklar, gestasyonel diyabet, intrapartum ve postpartum kanama, erken membran rüptürü, plasental dekolman, sezaryen doğum ve spontan abortus oluşma olasılığında artış olduğu belirlenmiştir (12,14,19,22).

Şiddetin Bebek Sağlığına Etkileri

Gebelik sırasında şiddete maruz kalma durumunun bebek sağlığına ilişkin etkileri incelendiğinde; değerlendirilen 17 çalışmanın %17.6'sında (n=3) erken doğum ve ölü doğum,

%11.7'sinde (n=2), düşük doğum ağırlığı ve intrauterin gelişme geriliği yaşandığı gözlenmiştir (14,16,19,25).

Ek olarak ele alınan çalışmaların %5.9'unda (n=1) yenidoğan yoğun bakım ünitesine kabulde artış ve %5.9'unda (n=1) emzirmeye geç başlama sorununun arttığı saptanmıştır (16,20).

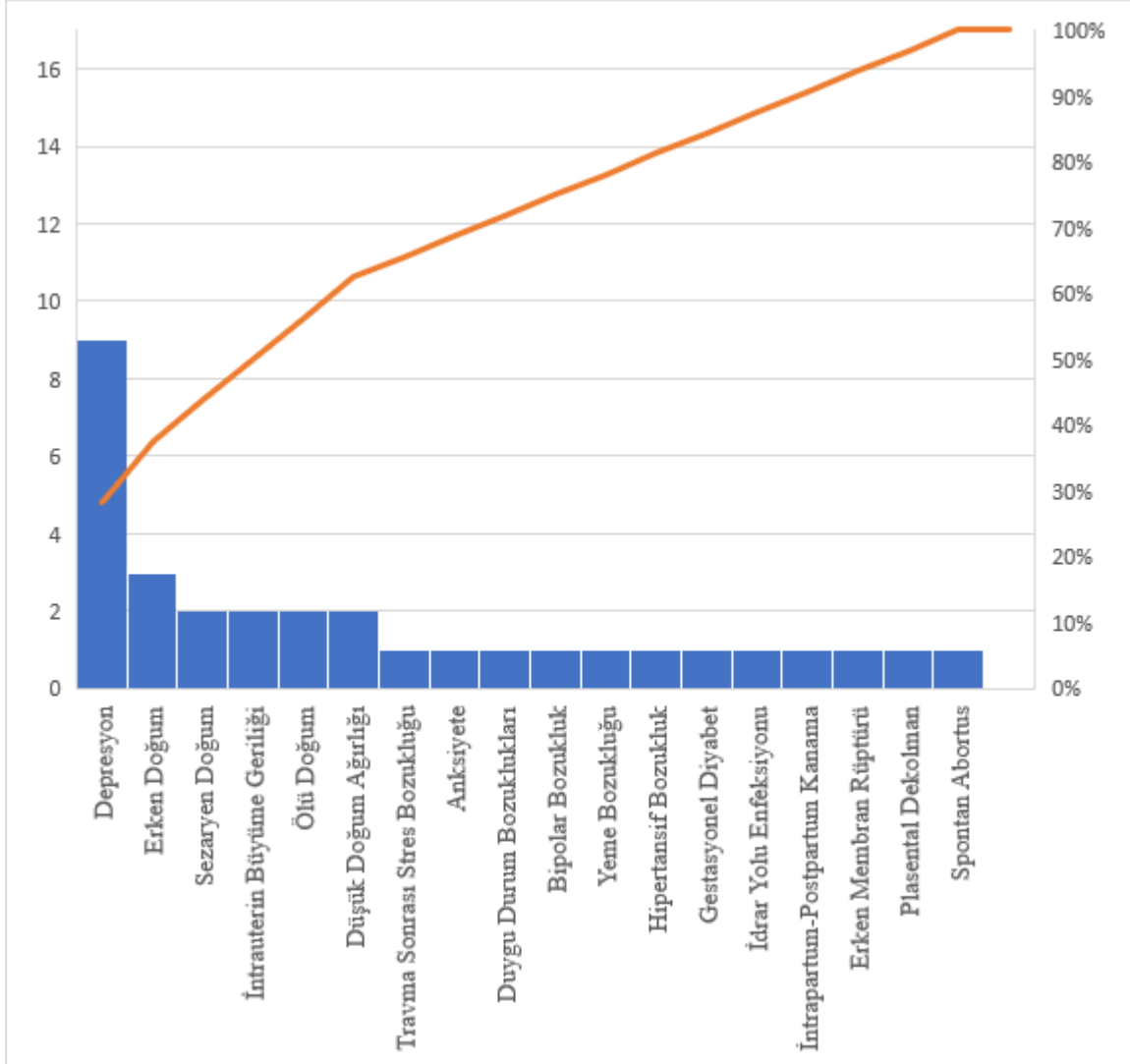
TARTIŞMA

Gebelikte yakın partneri tarafından şiddete uğramış kadınları saptamak ve şiddetin anne ve bebek sağlığına olumsuz etkilerini incelemek amacıyla yapılan bu araştırmada 17 çalışma incelemeye alınmıştır.

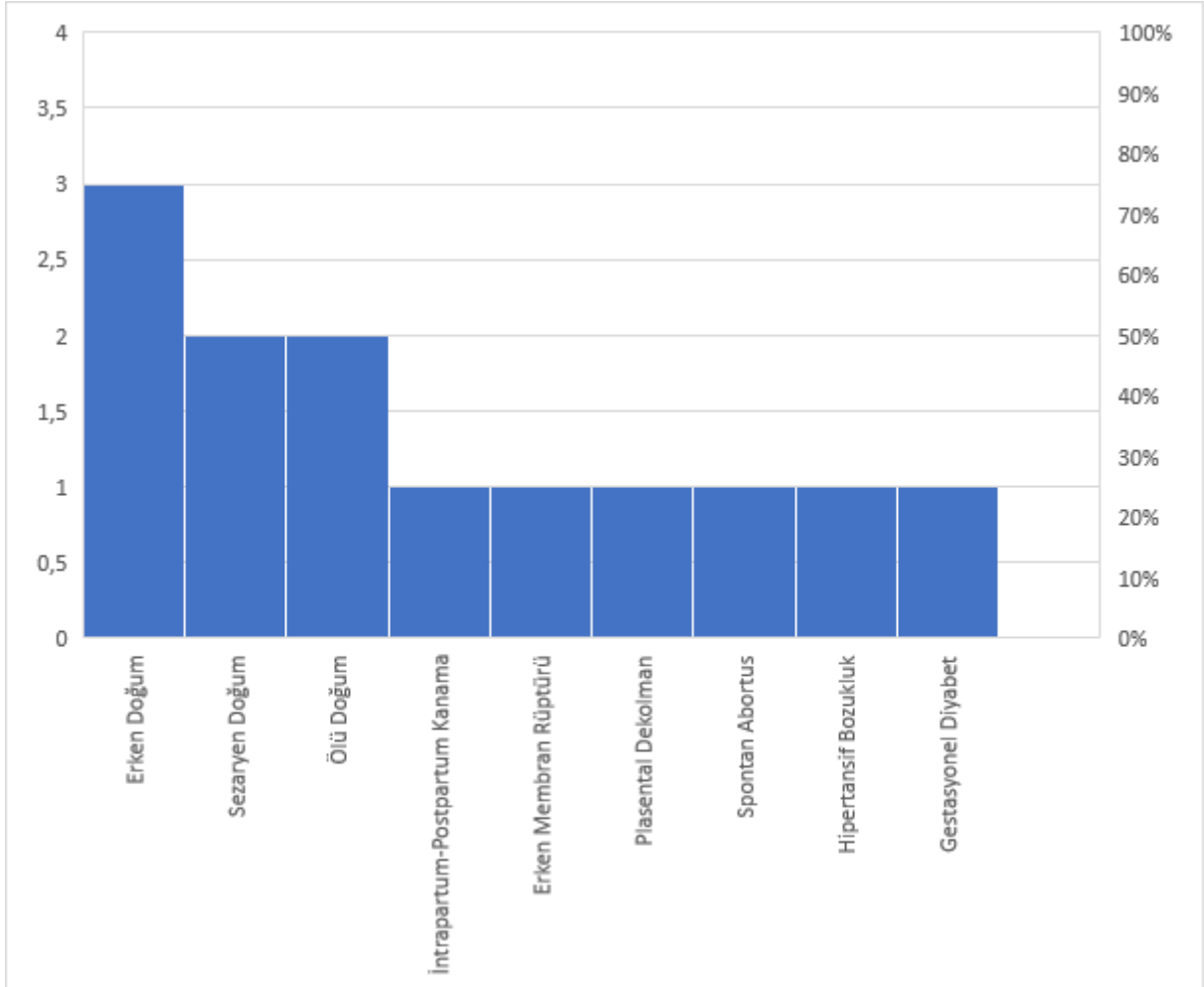
Çalışma sonuçları yakın partner şiddetine maruz kalan gebe prevelansının %33.4 oranında olduğunu göstermektedir. İncelemeye alınan çalışmalarda en sık rastlanan şiddet türünün ise psikolojik/duygusal şiddet olduğu görülmüştür.

Yakın partner şiddeti ve perinatal travma sonrası stres ve depresyon semptomlarıyla ilgili Paulson tarafından 2022'de yapılmış bir sistematik derleme çalışmasında; fiziksel, cinsel ve psikolojik yakın partner şiddeti bağımsız olarak perinatal depresyon ve travma sonrası stres bozukluğu ile ilişkili bulunmuştur (28). İncelemeye dahil ettiğimiz bir çalışmamızda ise benzer olarak yaşam boyu depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete, duygudurum bozuklukları, bipolar bozukluk, yeme bozuklukları görülme oranı daha fazla bulunmuştur (18).

Normann ve arkadaşlarının 2020 yılında yapmış olduğu yakın partner şiddeti ve emzirme ile ilgili bir sistematik derleme çalışmasında yakın partner şiddeti maruziyetinin emzirmeye başlamayı önemli ölçüde azalttığı, emzirme süresini kısalttığı ve sadece anne sütüyle beslemenin erken sonlandırılmasına yol açtığı bildirilmiştir (29). Bizim çalışmamızda da benzer olarak yakın partner şiddeti mağduru annelerin emzirmeye başlama olasılığının daha düşük olduğu belirlenmiştir (20).

Grafik 1. Şiddetin anne ve bebek sağlığına etkilerinin dağılımı

Grafik 2. Şiddetin obstetrik etkileri

Ankerstjerne ve arkadaşlarının 2022'de yaptığı yakın partner şiddeti ve postpartum depresyon ile ilgili bir sistematik derleme çalışmasında ise incelenen 23 çalışmada herhangi bir partner şiddeti türüne maruz kalan kadınlar arasında %91 oranında postpartum depresyon gözlenmiştir (30). Taşpınar ve arkadaşları tarafından 2021 yılında Türkiye'de yapılan bir çalışmada da benzer olarak gebeliğinde şiddet gördüğünü belirten kadınların şiddet görmeyenlere göre maternal bağlanma düzeylerinin düşük olduğu saptanmış olup bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlemlenmiştir. Belirtilen şiddet türlerinden en az birini yaşayan kadınların %6.6'sının şiddet yaşamayanların ise %3,7'sinin depresyon riski yaşadığı ve gebelik öncesi şiddet gören kadınların depresyon riskinin (%69.2), şiddet görmeyenlere (%5.1) oranla oldukça yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (31).

Benzer şekilde bizim çalışmamızda ise incelediğimiz 17 çalışmanın %58.8'inde (n=9) yakın partner şiddetine maruz kalan kadınlarda depresyon bulguları bildirilirken maternal bağlanma ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

Avcı ve arkadaşlarının 2019'da yapmış olduğu bir başka çalışmada gebelikleri sırasında aile içi şiddete maruz kalanların 37. haftada doğum yaptıkları, bebeklerinde ortalama kortizol hormon düzeyinin daha yüksek olduğu ve gebelikte aile içi şiddete maruz kalanların 3. izlemdeki Emzirme Öz-Yeterlik Ölçeği puan ortalamasının, kalmayanlara göre daha düşük olduğu saptanmıştır.

Dolayısıyla gebelikte aile içi şiddetin kortizol hormonu salgılanmasını, doğum sonrası emzirmeyi ve yenidoğan sağlığını olumsuz yönde etkilediği görülmüştür (32). Bizim çalışmamızda ise ele aldığımız 17 çalışmanın %17.6'sında (n=3) doğumun miadından önce gerçekleştiği dolayısıyla erken doğum meydana geldiği saptanmıştır (14,16,19). Ek olarak emzirmeye geç başlama

ve emzirme ile ilgili problemler de gözlenmektedir (20). Kortizol hormon düzeyiyle ilgili herhangi bir bulgu ise elde edilmemiştir.

Sonuç olarak gebelikte partner şiddetinin literatürde bulunan farklı çalışmalarda benzer sonuçlarla sonuçlandığını ve gerek maternal gerekse fetal ve yenidoğan döneminde birçok soruna sebep olduğunu ve anne-bebek sağlığını olumsuz yönde etkilediğini görmekteyiz.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma sonucunda kadınların yaşamının en özel dönemlerinden biri olan gebelik ve doğum sürecinde bile şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Maruz kalınan şiddet türleri sırasıyla psikolojik/duygusal, fiziksel ve cinsel şiddet olarak tespit edilmiştir. Gebelik süresince maruz kalınan şiddet türlerinin pek çok maternal ve neonatal sonuçları olduğu görülmüştür.

Maternal sonuçlar arasında depresyon, anksiyete, intihar düşünceleri, kronik ağrılar, doğumdan sonra emzirmeye geç başlama, uyku ve beslenme bozuklukları, gebelik ve doğum komplikasyonları, abortus ve artan sezaryen oranları yer almaktadır.

Yenidoğan sonuçları ise intrauterin büyüme geriliği, perinatal mortalite, erken doğum, düşük doğum ağırlığı, yenidoğan yoğun bakım ünitesine yatışı içermektedir.

Sonuç olarak gebelik süresinde maruz kalınan şiddet; anne-bebek morbidite ve mortalitesini etkileyen, gebelik ve doğum sonrası komplikasyonlara, sakatlıklara hatta ölüme sebep olabilen, iyileşmeyi geciktiren ve tedaviye uyumu zorlaştıran bir durumdur. Bu bağlamda gebelik süresince yapılan antenatal bakımların sıklaştırılması, anne ile yapılan görüşmelerde detaylı anamnez alınması ve kapsamlı fiziksel muayene yapılması gerekmektedir.

Risk faktörleri ile şiddet bulgularının saptanarak sosyal destek sistemleri ve bireysel baş etme yöntemlerinin belirlenmesi, kadının

güvenliğinin sağlanarak yardım alabilmesi için uygun birimlere yönlendirilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda şiddetin tanınması ve önlenmesine yönelik hizmet içi eğitimlerin artırılması, sosyal medyadaki kadına şiddete yönelik kampanyaların artırılması, kadın sığınma evleri ve dayanışma merkezlerinin sayılarının artırılması önerilmektedir.

Finansal Destek

Yazarlar bu çalışma için herhangi bir finansal destek almamışlardır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Tüm yazarlar son versiyon üzerinde anlaşmışlardır.

Not

Bu araştırma 6. Uluslararası Sağlık Bilimleri ve Yaşam Kongresinde özet bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

1. World Health Organizations. Intimate partner violence during pregnancy. Erişim tarihi: 31.07.2022. Erişim Adresi: https://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/rhr_11_35/en/.
2. World Health Organizations. devastatingly pervasive: 1 in 3 women globally experience violence. Erişim tarihi: 31.07.2022. Erişim Adresi: <https://www.who.int/news/item/09-03-2021-devastatingly-pervasive-1-in-3-women-globally-experience-violence>.
3. World Health Organizations. Global and regional estimates of violence against women: Prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner violence. Erişim tarihi: 31.07.2022. Erişim Adresi: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/85239/9789241564625_eng.pdf.

4. World Health Organizations. Multi-country study on women's health and domestic violence against women: Initial results on prevalence, health outcomes and women's responses. Erişim tarihi:31.07.2022. Erişim Adresi: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/43309>.
5. World Health Organizations. Violence against women prevalence estimates 2018. Erişim tarihi:31.07.2022. Erişim Adresi: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240022256>.
6. OECD International Development Statistics (2020). Gender, Institutions and Development Edition 2019. Erişim Tarihi:31.07.2022 Erişim Adresi: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=GIDDB2019>
7. Beji NK. Kadın Sağlığı ve Hastalıkları, İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi; 2015.
8. Hoang TN, Van TN, Gammeltoft T, W Meyrowitsch D, Nguyen Thi Thuy H, Rasch V. Association between intimate partner violence during pregnancy and adverse pregnancy outcomes in Vietnam: a prospective cohort study. PLoS One 2016;11(9):1-14.
9. World Health Organizations. Intimate partner violence. Erişim tarihi: 31.07.2022. Erişim Adresi: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/77432>.
10. Bergmann JN, Stockman, JK. how does intimate partner violence affect condom and oral contraceptive use in the United States?: a systematic review of the literature. Contraception 2015;91(6): 438-455.

11. Kebede AA, Gessesse DN, Aklil MB, et al. Low husband involvement in maternal and child health services and intimate partner violence increases the odds of postpartum depression in northwest Ethiopia: A community-based study. *PLoS One*. 2022;17(10):1-16. doi:10.1371/journal.pone.0276809
12. Abujilban S, Mrayan L, Al-Modallal H, Damra JK. Physical Intimate Partner Violence and Maternal Outcomes in a Hospital-Based Sample of Pregnant Women in Jordan. *Florence Nightingale J Nurs*. 2022;30(3):245-252. doi:10.5152/FNJN.2022.20072
13. Dang TAT, Vo TV, Dunne MP, Eisner M, Luong-Thanh BY, Hoang TD, Nguyen LH. Effect of intimate partner violence during pregnancy on maternal mental health: a cohort study in Central Vietnam. *Women & Health* 2022; 62(3): 205-213.
14. Alhalal H, Alhalal E, Alhaizan M, Alghuson L, Alahmari M, Alkhayyal N, Akkour K. Intimate partner violence and its associations with adverse pregnancy outcomes in Saudi Arabia: A cross-sectional study. *Journal of Interpersonal Violence* 2022; 37:15-16.
15. Ashenafi W, Mengistie B, Egata G, Berhane Y. The role of intimate partner violence victimization during pregnancy on maternal postpartum depression in Eastern Ethiopia. *SAGE Open Medicine* 2021; 9:1-12.
16. Okunola TO, Awoleke JO, Olofinbiyi BA, Rosiji BO, Omoya S, Olubiyi AO. Adverse birth outcomes among women exposed to intimate partner violence in pregnancy in Ikere-Ekiti, South-West Nigeria: A prospective cohort study. *European Journal of Obstetrics & Gynecology and Reproductive Biology* 2021; 267: 186-191.
17. McKelvie S, Stocker R, Manwo MM, Manwo A, Sala T, Leodoro B, Fisher J. Intimate partner violence and health outcomes experienced by women who are pregnant: a cross-sectional survey in Sanma Province, Vanuatu. *The Lancet Regional Health-Western Pacific* 2021; 16:1-8.
18. Creech SK, Pulverman CS, Kroll-Desrosiers A, Kinney R, Dichter ME, Mattocks K. Intimate Partner Violence Among Pregnant Veterans: Prevalence, Associated Mental Health Conditions, and Health Care Utilization. *J Gen Intern Med*. 2021;36(10):2982-2988. doi:10.1007/s11606-020-06498-3
19. Afkhamzadeh A, Rahmani K, Yaghubi R, Ghadrhan M, Faraji, O. Adverse perinatal outcomes of intimate partner violence during pregnancy. *International Journal of Human Rights in Healthcare* 2021; 14(5): 465-476.
20. Tran LM, Nguyen PH, Naved RT, Menon P. Intimate partner violence is associated with poorer maternal mental health and breastfeeding practices in Bangladesh. *Health Policy and Planning* 2020; 35:19-29.
21. Magnusson FL, Rogathi JJ, Sigalla GN, Manongi R, Rasch V, Gammeltoft T, Meyrowitsch DW. Does resilience moderate the effect of intimate partner violence on signs of depression among Tanzanian pregnant women: A cross-sectional study. *Acta Obstetrica et Gynecologica Scandinavica* 2021; 100(4): 768-774.
22. Akaba GO, Abdullahi HI. Intimate partner violence among postpartum women at a teaching hospital in Nigeria's Federal Capital City: pattern and materno-fetal outcomes. *Therapeutic Advances in Reproductive Health* 2020; 14:1-8.

23. Hou F, Zhang X, Cerulli C, Wenjun O, Mo Y, Gong, W. The impact of intimate partner violence on the trajectory of perinatal depression: a cohort study in a Chinese sample. *Epidemiology and Psychiatric Sciences* 2020; 29:1-12.
24. Necho M, Belete A, Zenebe Y. The association of intimate partner violence with postpartum depression in women during their first month period of giving delivery in health centers at Dessie town, 2019. *Annals of General Psychiatry* 2020; 19(1): 1-12.
25. Gebreslasie KZ, Weldemariam S, Gebre G, Mehari MA. Intimate partner violence during pregnancy and risk of still birth in hospitals of Tigray region Ethiopia. *Italian Journal of Pediatrics* 2020; 46: 1-6.
26. Manongi R, Rogathi J, Sigalla G, Mushi D, Rasch V, Gammeltoft T, Meyrowitsch DW. The association between intimate partner violence and signs of depression during pregnancy in Kilimanjaro Region, Northern Tanzania. *Journal of Interpersonal Violence* 2020; 35(23-24): 5797-5811.
27. Ayele S, Alemayehu M, Fikadu E, Tarekegn GE. Prevalence and associated factors of depression among pregnant mothers who had intimate partner violence during pregnancy attending antenatal care at Gondar University Hospital Northwest Ethiopia in 2020. *BioMed Research International* 2021; 3(6):1-9.
28. Paulson JL. Intimate partner violence and perinatal post-traumatic stress and depression symptoms: a systematic review of findings in longitudinal studies. *Trauma, Violence, & Abuse* 2022; 23(3): 733-747.
29. Normann AK, Bakiewicz A, Madsen FK, Khan KS, Rasch V, Linde DS. Intimate partner violence and breastfeeding: a systematic review. *BMJ Open* 2020; 10(10):1-9.
30. Ankerstjerne LBS, Laizer SN, Andreassen K, et al. Landscaping the evidence of intimate partner violence and postpartum depression: a systematic review. *BMJ Open*. 2022;12(5):1-14. doi:10.1136/bmjopen-2021-051426
31. Taşpınar A, Karabudak SS, Çoban A, Adana F. Gebelikte aile içi şiddete maruz kalmanın postpartum depresyon ve maternal bağlanmaya etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2021; 7(1): 94-102.
32. Avcı S. Gebelikte aile içi şiddetin kortizol hormon salınımı ve yenidoğana etkisi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Doktora Tezi. 2019.